

Romana contulerit: & nonnullis in exemplum adductis ostendit Mabillonius in Commentario prævio ad *romum 2. Musæi Italici*, qui veteres Ordines Ecclesiæ Romanæ, cum aliis nonnullis antiquis monumentis eò pertinentibus complectitur.

XXIII. De hac rituum diversitate dici potest, quod jam pridem de variis Ecclesiarum consuetudinibus dixit S. Augustinus *epist. 36. ad Casulanum*: "In his rebus, de quibus nihil certi statuit divina Scriptura, mos populi Dei vel instituta Majorum pro Lege tenenda sunt: de quibus si disputare voluerimus, & ex aliorum consuetudine alios improbare, orietur interminata luctatio."

Item quod sanctum Ambrosium in simili materia sibi respondisse refert Augustinus *Epist. 54. num. 3.* "Ad quam forte Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quemquam tibi."

XXIV. Itaque singularium Ecclesiarum ritus, atque caeremonialia sive Ritualia servanda sunt; neq; Presbyteris aliisve Ecclesiæ Ministris privata auctoritate ritum præscriptum immutare licet; eo etiam prætextu, quod contrarius ritus pristinae Ecclesiæ disciplinæ esset conformior; videreturque magis ad excitandam populi devotionem, nec non explicanda Mytheria aptior & convenientior.

"Novæ caeremoniæ nullæ in Ecclesiis recipiantur sine Episcopi judicio," ait Synodus P. I. Cameracensis tit. De cultu & caeremoniis *cap. 6.*

Similiter Synodus P. II. *tit. 3. c. 7.* "interdicit quibusvis Sacerdotibus, ne quidquam in officio Missæ, maxime in Canone, etiam prætextu pietatis intermiscere, aut novæ caeremonias inducere præsumant."

XXV. Et capite primo præceperat, ut "deputentur quamprimum Episcopi cum suis Capitulis viros aliquos in officio Divino, ac caeremoniis ad illud pertinentibus exercitatos, qui imprimis caeremonias ipsas scripto mandent, ac etiam dictorum veterum usum repurgationi, & novæ editioni incumbant, quibus peractis non liceat dictis parochialibus, & in eisdem benedictionibus, etiam privatim uti alio usu quam Ecclesiæ Cathedralis."

Optandum ut periti essent Caeremoniarum Magistri, qui non tantum modernorum, sed & antiquorum rituum veram ac germanam notitiam haberent.

XXVI. Ut enim rectè animadvertit & deplorat harum rerum notitia excellens Joannes Mabillonius in commentario prævio ad *rom. 2. Musæi Italici cap. 21.* "qui novos factorum rituum libros novissimis temporibus scripserunt, mirum est, quantum sibi tribuerint, in pervertenda venerabili antiquitate, cujus institutiones nedum institutionum rationes omnino ignorabant. Cumque quod suo tempore fieri cernebant, id omnibus retrò sæculis semper actitatum fuisse autumarent, probabiles ut sibi videbantur, receptæ novitatis rationes adinvenirent, quæ penitus veterum sententia non raro adversantur."

Nonnulla illius exempla ibidem profert Mabillonius; plura in suo opere de rebus Liturgicis Cardinalis Bona; ac figuranter *lib. 2. cap. 7. §. 3.*

XXVII. Inter alia observat Bona ibidem quod antiquitus cum Evangelium in ambone legebatur, et antequam in templo distincta loca pro viris & mulieribus, Diaconus venteret se adversus meridiem ad partem *virorum*; at nunc se vertat ad aquilonem, partem *mulierum*; eamque mutationem ex Missis privatis ex quodam abusu in Missas publicas irrepsisse notat ex Micrologo de Eccles. *observ. cap. 9.*

XXVIII. Deinde subjicit hoc generale monitum: "Hinc patet quam verum sit, quod à nobis in hoc tractatu sæpius inculcatur, multa hodie pro lege haberi in his, quæ pertinent ad Ecclesiasticas observaciones, quæ sensum abusu irrepsere, quorum originem cum

recentiores ignorarent, varias conantur congruentias, & mysticas rationes invenire, ut sapienter instituta, vulgo persuadent. Porro isti, ut scitè Hieronymus de Origine dixit, ingenii sui ad inventiones faciunt Ecclesiæ Sacramenta."

XXIX. Sicuti nonnulla in Missam publicam & solemnem à Missis privatis sensim introducta sunt, quæ nullatenus illis conveniunt; ita quoque non pauci ritus seu caeremoniæ in Missis privatis adhiberi soliti, difficulter intelliguntur, ac ipso Sacrificio parum convenientes videntur, eo quod primitus non pro Missis privatis, sed publicis instituti sint. Uti enim advenit Cardinalis Bona *lib. 1. cap. 13. §. 2.* "Ab initio sic sacrificium principaliter institutum fuisse, ut publicè ac solemmè fieret, Clero & populo assistente, offerente, ac communitate, ipse tenor Missæ, & veteris Ecclesiæ praxis evincunt."

XXX. Ad hæc ritus Missæ tempore pleriq; ordinati præscriptique fuisse, quando adhuc populus oblationes suas inter Missarum solemnè ritum offererebat & quando non tantum spiritualiter, sed etiam sacramentaliter communicabat: quando item frugum aliorumq; benedictorum benedictiones in ipsa Missa peragebantur: quæ dum partim abolita, partim, tepelcente successu temporis populi fervore, ne Missa prolixior esset, ab ea sejuncta fuerunt, magna rituum obscuritas, quin & perturbatio contigit; uti monet Cardinalis Bona *lib. 2. cap. 14. §. 5.*

CAPUT II.

De Missa publica sive Parochiali.

1. Missa publica olim dicta à conventu populi cum suo Pastore.
2. Conventus hic unitatem Ecclesiæ representat.
3. Qui à Missa publica sive Parochiali se absentabat ab Ecclesiâ nunciate recedere credebatur.
4. Nullus alienum Parochianum & Missarum solemnè recipere potest.
5. Antè sæculum 14. de obligatione frequentandi Missam Parochialem dubitatum non legitur.
6. Sæculo 15. exortâ super hac obligatione controversiâ, declaratum est, populum de jure teneri Missam Parochialem frequentare.
7. Synodus Tridentina eandem obligationem supposuit, & Synodus Belgicæ expresserunt.
8. Missa peculiaris: est ita in publico fieri vetantur, ne populus à Missa Parochiali abstrahatur.
9. Missa fundationum & confratrum ita celebranda ut per eas à Parochiali non abstrahatur populus.
10. Officia in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis, & Monasteriis ita ordinanda, ut populus à Parochiali officio non impediatur.
11. Missa Parochialis statuta à hora semper celebranda.
12. Non differenda aut acceleranda ad nutum nobilium.
13. Ut populus magis ad frequentationem Parochiæ excitetur, decretum, ut Parochiales majores campanas habeat.
14. Olim etiam juridicè contra absentes à Missa Parochiali procedebatur.
15. Hodie ferè solis monitionibus.
16. Missa Parochialis specialiter pro populo offertur. (lis.)
17. Antiquitus instructio populi pariter à Missa Parochiali.
18. Synodus Tridentina vult ut inter Missarum solemnè fiat Parochiarum instructio.
19. Hodie in Ecclesiis ruralibus id observatur; atque observari voluit S. Carolus.
20. Canonis urgentes Missæ frequentationem, unâ urgente audientem Verbi Dei in Parochia.
21. Potissimum ob concionem in Missa Parochiali habendam ejus frequentatio urgetur.

I. Missa

Missa publica dicta est jam pridem non à loco; quia & olim in cryptis, abditisq; locis agebatur; sed à conventu populi circumstantis, offerentis, & communicantis, ait Cardin. Bona *l. 1. Rerum Liturg. c. 13. n. 3.*

De hac Missa loquitur sanctus Gregorius *lib. 4. Epist. 43.* vetans in Monasteriis Monachorum, "Missas publicas per Episcopum fieri; ne in servorum Dei secensibus occasio præbeatur *popularibus conventibus*, & simpliciores ex hoc animas plerumque, quod ablit, in scandalum trahat; frequentior quoque introitus mulieribus arceatur."

Et *lib. 4. epist. 46.* scribit Felici Episcopo Pisarenfi, cum ipsi mandatum esset, ut locum sive Oratorium Monasterii absque Missis publicis dedicaret, ad se delatum esse, quod Nihilominus Cathedrali posita Sacra illic publicè Missarum solemnè celebrarent. "Quod si verum est (ait Gregorius) his vos hortamur assatibus, ut omni exultatione cessante, Cathedrali vestram exinde amoveri modis omnibus faciatis, nec denuò illic Missas publicas peragatis."

Similiter *lib. 2. indict. 10. epist. 9.* Item *lib. 7. indict. 2. epist. 72.* vult Oratoria Monasterii absque Missis publicis solemnè consecrari; ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construatur, nec Presbyter constituar Cardinalis: id est, Parochus, ut ostendimus *parte 1. tit. 22. cap. 1.*

II. Hinc haud obscurum est, antiquitus Missas publicas dictas fuisse illas, ad quas populus una cum suo Pastore conveniebat.

Cum enim una sit Ecclesia Catholica, quæ ex singulis particularibus Ecclesiis coalescit, eodem vivens spiritu, iisdemq; sub eodem Pastore communicans Sacramentis; etiam quæque particularis Ecclesia Parochialis una est, quæ suo modo generale illam Sanctorum fidelium communionem representat, Pastorem habens proprium, à quo regi debeant membra singula, foveri, ac nutri, ut *part. 1. tit. 3. cap. 1.* ostensum est.

III. Itaque vetat S. Gregorius in Oratoriis Monasteriorum presbyterum Cardinalem ordinari, aut Missas publicas celebrari, hac quoque inter alias ratione, uti notat Eruditus Revisor Operum S. Gregorii in notis ad *epist. 9. lib. 2. indict. 10.* quia verèbatur ne per alias Missas extra Matrem Ecclesiam celebratas, distractis populis, unitas tam sancta solveretur.

Eadem Sardicenis Concilii *Canone 15.* mens fuisse videtur, dum vult, ut Episcopus, si quando necesse est eum ruri morari, accedat ad proximum locum, in quo Presbyter est, ne sine Ecclesia videatur facere diem Dominicum.

Et *Canone 14.* dum dicit, in superiore Concilio constitutum fuisse, ut si quis Laicus in ea, in qua commoratur civitate tres Dominicos dies, id est, per tres septimanas non celebrasset conventum, communionem privetur, ibidem per conventum intelligere conventum populi ad publica Missarum solemnè, ubi una cum suo Presbytero sive Pastore populus congregatus; quasi unam Ecclesiam constituit, communiter tradunt Canonistæ, & expressè supponit S. Carolus in Concilio suo VI. Mediolanensi, ex illo Canone obligationem frequentandi Missam Parochialem adstruens.

Ad hunc quoque Canonem indubiè reflexit Synodus VI. *Canon. 80.* decernens, "ut si Clericus in Civitate agens tribus diebus Dominicis in tribus septimanis una non conveniat; deponatur, Laicus verò separet."

IV. Huic obligationi ut satisfaceret, jam pridem in Concilio Nannateni cautum fuit *Can. 1.* "Ut Dominicis & Festis diebus Presbyteri antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius Parochianus in Missa

Van Espen *Jur. Eccl. P. II.*

sit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Missam velit audire. Quem si invenerit, ita ut ab Ecclesia ejiciant, & ad suam Parochiam redire compellant."

Refertur hoc Decretum apud Gratianum *caus. 9. quest. 2. Can. 4.* ac inde relatum in Decretales Gregorii IX. in *Cap. 2.* De Parochiis partem juris communis constituit.

In Concilio Nannateni *Can. 5.* additur: "ut nullus Presbyter alterius Parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat."

V. Et sanè hæc obligatio tam perspicuè Sacris Canonibus expressa est, ut ante sæculum 14. aut 15. vix dubitatum fuisse legatur; an de jure tenerentur fideles diebus Dominicis & Festis Missarum solemnè in propria Parochia interesse. At sæculo 14. & 15. nonnulli Fratrum Mendicantium, cœperunt prætereire juri illi privilegia Ordinibus illis à nonnullis Pontificibus indulta esse derogatum.

VI. Ac signanter suscitata fuit hæc controversia sub finem sæculi 15. in Germania, ac præsertim in oppido Eslingensi Diœcesis Constantiensis, inter parochos & nonnullos Ecclesiarum Prælatos ab una, & nonnullos prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum Ordinum Professores ex altera parte. Controversia delata ad Sixtum IV. qui ex Ordine Minorum ad Pontificatum fuerat assumptus, partibus utrimque coram Commissariis auditis, atq; rationibus utrimque allegatis mature discussis, tandem an. 1478. 17. Junii Sixtus IV. questionem decidit edita Constitutione quæ incipit, *Vices illius*, relata in Corpore Juris in *Extravag. 2. De Treuga & Pace in communibus*, ubi inter alia ordinat: "Ut Fratres Mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneant audire Missam in eorum parochiis diebus Festis & Dominicis; cum jure cautum sit, illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum Parochiis Ecclesiis, nisi forsitan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absentarent."

Hic notandum, Pontificem nequaquam per hanc Constitutionem jus novum voluisse condere; sed simpliciter declarasse; ita de jure cautum esse, neq; huic juri per privilegia, uti Fratres mendicantes prætedebant, esse derogatum: ideoque in fine addit, hanc declarationem esse servandam, non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac Privilegiis eisdem Fratribus in genere vel in specie concessis.

VII. Huic juri insensens Synodus Tridentina *sess. 22. Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*: "Moneant (locorum Ordinarii) etiam eundem populum, ut frequentet ad suas Parochias, (saltem diebus Dominicis & majoribus festis) accedat."

Synodi Belgicæ passim idiplum urgent: monetque Namurcensis anno 1639. *tit. 3. c. 27.* "Parochiani, et si vicini alicui Capellæ sub finibus Parochialis extructæ, præcipuis anni festivitibus & in Dominicis Ecclesiam Parochialem frequentare non omittant; qui verò tribus continuis Dominicis ab illa se absentaverint ad moneantur primum à suis Pastoribus, & si monitionem contempserint, ad nos deferantur."

VIII. Et quidem sub nomine S. Augustini legitur apud Gratianum *Dist. de consecrat. Can. 52.* "Et hoc attendendum est, ut Missæ peculiare, quæ per dies solemnè à Sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut propter eas populus à publicis Missarum solemnibus, quæ hora tertia canonicè fiunt, abstrahatur."

Hæc quidem per errorem tribui Augustino, & esse desumpta à Capitulari S. Theodulphi Episcopi Aurelianensis *cap. 45.* quod circa annum 797. editum fuit, notantur Correctores Romani; at illud interim constat, hic de Missa Parochiali agi, atque Missas peculiare veterari in publico fieri, ne ab ea populus abstrahatur.

IX. Concilium Senonense anno 1528. 15. vult, ut si quæ Missæ ex tenore fundationis dici debeant die Dominico

ff 2

minico

minico, non dicantur, niſi poſt Miſſam Parochialem. Deinde monet Episcopos non facile admittant fundationes Cappellarum, quibus ordinatur celebratio Miſſæ die Dominica, ea poſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audiendum divina; præceptaque Dei & Eccleſiæ.

Concilium Rotomagense anno 1581. tit. De Curatorum & Parochorum Officiis, num. 23. hæc decernit. "Quoniam videmus multos adduci ad præceptorum Eccleſiæ & miniſtrorum ejuſdem contemptum, non facile admittantur fundationes & erectiones Cappellarum & fraternitatum, in quibus ordinatur celebratio Miſſæ Dominico die, ea poſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audiendum divina præcepta Dei & Eccleſiæ. In Miſſis verò charitatum atque aliarum fraternitatum ab antiquo eod die conſtitutum, nec aqua nec panis benedicantur: & inter illarum Miſſarum ſolemnia moneatur, non eſſe præmittendas Miſſas Parochiales propter aſſiſtentiam in ea Miſſa, quæ ex devotione & conſilio celebratur. Quisquis verò Presbyter in alia Miſſa, quam parochiali, aqua & panem benedixerit, ſit ſuſpenſus à divinis.

X. Quam in Concilio Turonenſi anno 1585. cap. 15. cautum eſt "ne prætextu divinorum officiorum, quæ in aliis Eccleſiis, quam parochialibus celebrari ſolent, vocari aut diſtrahi poſſint, majorem Miſſam & Veſperas in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis & Monasteriis poſt parochiale officium peractum, tantum debere inchoari decernimus. Quod ut fiat commodius, Episcopi ſeu eorum Officiales, ipli Rectoribus ſeu parochiis certas horas quibus majorem Miſſam & Veſperas in ſuis Eccleſiis celebrare teneantur, ita præſcribant, ut parochialibus divinis peractis, ipſi parochiani ad Cathedralium & Collegiatarum, aliaſque monasteriorum Eccleſias, ad divina in his audienda, pro ſua devotione ſe transferre valeant.

Conformiter ad hos Canones & Eccleſiastica Decreta anno 1574. declaravit Officialis Metropolitanus Senonenſis, Presbytero ſas non fuiſſe, tempore Miſſæ Parochialis in eadem Eccleſia celebrare Miſſam privatam contradicente Parocho, quam ſententiam Parlamentum Pariſienſe conſirmavit; quantumvis allegaretur & probaretur contrarius uſus in omnibus Eccleſiis ejuſdem civitatis: uti poſt Renarum Choppinum refert Feurettius de abuſu lib. 3. cap. 1.

XI. Insuper ut populus ad Miſſam Parochialem frequentandam incitetur, decretum eſt, ut Parochi ſtatuta eaque populo commodiori hora Miſſam Parochialem diebus præſertim Dominicis & feſtis celebrent. "In omnibus pagis totius Provinciæ Miſſa Parochialis Dominicis & feſtis diebus certa & eadem hora ſemper fiat, quacumque ratione in contrarium non obſtante, ſub pœna arbitraria; "ait Synodus P. II. Mechl. tit. 12. cap. 6.

Hanc horam pro Diœceſi Mechlinienſi determinans Synodus Diœceſana anno 1609. tit. 11. cap. 6. "Mandatur ut à Feſto Paſchæ uſque ad Feſtum S. Remigii, ſeu Kalendas Octobris, Miſſa Parochialis celebretur hora octava, vel circiter, à Kalendis verò Octobris uſque ad Paſcha hora nona.

Eandem horam per totam Provinciam ſervari voluit Synodus P. I. Cameracenſis titulo De cultu, Ceremoniis & Officio Divino cap. 15. & innovavit Synodus P. II. tit. 3. cap. 10. "Eamque uniformiter & exactè per totam Provinciam, quacumque in contrarium allegatione non obſtante mandatur ſervari, ſub pœna ſuſpenſionis à Divinis iſtis Parochis contravenientibus infligenda, niſi forte ſuperveniente Concionatore horam ſervare nequeant.

XII. Monet Synodus Turonenſis anno 1583. cap. 8. ut Miſſam Parochialem Parochi celebrent hora conve-

nient; nec prius aut tardius celebrent hi quibus incumbit, etiam Nobilium, aut aliarum perſonarum favore aut precibus, niſi ſeu comminationibus in contrarium non prævalueris.

Et Synodus Bituricensis anno 1584. tit. 23. Can. 8. ait: "Non celebretur Miſſa Parochialis ad nutum Nobilium, aut Laicorum; ſed conſuetæ & opportuna hora.

XIII. Eodem motivo, nimirum promovendi officii ſive Miſſam Parochialem, jam pridem conſtitutum, ut Eccleſia Parochialis plures, eaſque majores campanas habeat, quarum pulſu populum ad officium convocet. Regularum verò Eccleſiæ & particularia facella ſive oratoria unam tantum campanulam habeat. Extrav. Un. de Officio Custodis in Comm. quam in Concilio Mediolanenſi IV. parte 1. tit. De Campanis innovat S. Carolus his verbis: "Parochialis Eccleſia, ſi campanas tres graviorum ſcilicet, mediam, & minimam habere non poſſit, ſaltem duas, ubi fieri poſſit, habeat, eaſque diſtincti ſoni concentu inter ſe rectè conſentientes, pro varia divinorum officiorum, quæ ſunt, ratione & ſignificatione, Simplex Eccleſia, Oratoriumve, unam tantum, campanulam habeat, ut Joannis XXII. Pontificis Conſtitutione ſancitum eſt.

XIV. Ex his pateſcit, quanta fuerit ſolicitudo Paſtorum, ut populus ad Miſſam Parochialem accederet: quin & olim in more fuiſſe, ut qui à Miſſa Parochiali abſentent, etiam juridice coram Episcoporum Officialibus puniendi convenirentur, conſtat ex variis Synodorum Decretis; & ſignanter ex concordato inito an. 1542. inter Episcopum Cameracenſem & Conſiliarios Regios Hanoniarum, quo conventum eſt; quod "qui Miſſam Parochialem non audient, impoſterum non citabuntur, niſi qui abſuerint diebus ſolemnibus, aut abeſſe conſueverint ſine excuſatione legitima, unde malum exemplum aut ſcandalum oriatur.

XV. Citatio juridica ob omiſſam Miſſam Parochialem hodie fieri non ſolet; neque cenſuris mulctive ad frequentationem populum urgere ſolent Episcopi; ſed monitionibus contenti, populo tum in ſuis Decretis, tum per Parochos alioſque Concionatores obligationem & fructum inde provenienteſem proponere conſueverunt; conformiter ad Synodum Tridentinam, quæ vult, "ut Episcopi moneant populum, ut frequenter ad ſuas Parochias ſaltem diebus Dominicis & majoribus feſtis accedant.

XVI. Ut autem facilius intelligatur, qua ratione tantopere Miſſa Parochialis præ cæteris commendata fuerit; ipſiſque frequentationem tantopere urſerit, notandum, quod ipſa Miſſa Parochialis primario ſit inſtituta, ut in illa unius particularis Eccleſiæ populus unâ cum ſuo Paſtore adunatus, uno animo, unoque ſpiritu Deum oret atque Sacrificium offerat; atque Parochus ſpecialiter pro populo preces & Sacrificium ad Deum dirigat.

XVII. Præterea ex mente Eccleſiæ, in Miſſa Parochiali non tantum Evangelium legi aut cantari debet, ſed etiam explanari, & à Parocho populus inſtrui; ſive ipſa concio Miſſæ Parochiali jungi debet.

Veteris enim inſtituti eſt, ut mox Evangelio recitato ipſius ſequatur explanatio, quam hodie concionem dicimus. "Hic mos (ait Bona lib. 2. Rerum Liturg. cap. 7. n. 6.) numquam interrupta ſerie ab initio Eccleſiæ, uſque ad noſtra tempora ſervatus eſt, ut proximè poſt Evangelium ſermo ſive homilia vel tractatus ad populum haberetur.

XVIII. Hunc morem non obſcurè ſuppoſuit Synodus Tridentina ſeſſ. 22. Cap. 8. de Sacrificio Miſſæ: "mandans Paſtoribus & ſingulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iſis quæ in Miſſa leguntur aliquid exponant, atque inter cætera Sanctiſſimi huius ſacrificii

ſicii Myſterium aliquod declarant, diebus præſertim Dominicis & feſtis.

Atque generaliter ſeſſ. 24. cap. 7. de Reformat. præcipit, ut Episcopi curent, ut Parochi "inter Miſſarum ſolemnia ac divinorum celebrationem ſacra eloquia & ſalutis monita vernacula lingua ſingulis diebus feſtis vel ſolemnibus explanent.

Itaque ſuppoſuit Synodus Tridentina, inter Miſſarum ſolemnia à Parochis ſacra eloquia populo eſſe explananda; atque ita conciones Parochiales debere fieri in ipſa Miſſa parochiali; ut ſicut lectio Evangelii, ita ejuſdem explanatio partè quodammodo Miſſæ conſtituat.

XIX. Ita videmus in omnibus parochiis ruralibus concionem immediatè poſt Evangelium haberi; idque ubique ſervaretur S. Carolus deſiderabat. "Curent Episcopi, quod veteris Eccleſiæ inſtituti eſt, ſermonem ſacramve concionem ubique inter Miſſarum ſolemnia poſſimilem haberi, ſive ab illo eodem Sacerdote, qui Miſſa tunc celebrat, canit, ſive ab alio habeatur. "Concil. Mediol. IV. parte 1. tit. de Verbi Dei prædicatione.

XX. Nequaquam proinde mirum videri debet, in ſacris Canonibus atque Pontificis Decretis frequentius urgeri obligationem frequentandi Miſſam Parochialem, quam obligationem audiendi Verbi Dei in parochia. Cum enim inſtructio populi ſive explanatio Evangelii juxta Eccleſiæ inſtitutum eſſet pars quædam Miſſæ; urgendo Miſſam parochialem etiam urgebatur auditio Verbi Dei in Parochia.

XXI. Unde Episcopi urgentes Miſſæ Parochialis frequentationem, ejuſque utilitatem, eam poſſimum ex inſtructione à Parocho fieri ſolita petunt.

Atque ſignanter anno 1594. Archi-Episcopus Cameracenſis & Episcopus Atrebatenſis in ſuis Litteris Paſtoralibus declarantes, quod Fideles ipſis ſubditi obligarentur & tenerentur audire Miſſam Parochialem in Dominicis & feſtis ſolemnibus, niſi ob legitimam aliquam cauſam ſe abſentaverint; quodque conſuetudo à mille & amplius annis frequentandi Miſſam Parochialem fuerit cuſtodita magno cum animarum profectu & conſolatione, Eccleſiæ diſciplinæ manutentione, Eccleſiarum Parochialium decenti ordine & decore, tandem fideles ſuos alloquentes ſubjiciunt: "In quibus comparentes ultra perſolutionem ſervitii Deo à vobis debiti, Sancto nimirum Miſſæ ſacrificio intereſſendi, Dei verbo reſcitimini; inſuperque inſtrui mini quomodo debeatis vos regulare tam erga vos ipſos familiariter, que veſtram, quam proximum veſtrum: annuntiato vobis per Paſtorem in particulari, quomodo vos ipſos per totam hebdomadam dirigere debeatis: Quæ feſta, jejunia & abſtinentiæ ſunt obſervanda; Quæ peculiaris preces, quæ erga infernos, captivos alioſque afflictos miſericordiæ opera ſunt exercenda; ubi publicationem matrimoniorum intelligitis, quæ de impedimentis reſpondere poſſitis, & ſimilia multa quæ veſtræ inſtructioni, & in bonos Chriſtianos educationi deſerviant.

CAPUT III.

De Miſſa privata,

1. Miſſa privata qua hodie dicatur?
2. Quæ dicatur ſolemnis?
3. Olim Miſſa legitima dicebatur, cui aderant offerens & communicans præter Sacerdotem.
4. Miſſa primò inſtituta ut aſſiſtentes etiam communicarent; ſolique communicantes intereſſe ſinebantur.
5. Diſciplina communicandi quomodo ad ſolos Altaris miniſtros redacta?

Van Eſpen Jur. Eccl. P. II.

6. Operat Eccleſia ut aſſiſtentes Miſſæ Sacrificio etiam Sacramentaliter communicent.

7. Parochi merito allaborant, ut populus volens communicare; intra Miſſam communicet.

8. Oſtendendum populo tempus legitimum communicandi eſſe poſt Communionem Sacerdotis.

9. Orationes ſpecialiter recitantur pro communicantibus in Miſſa.

10. Communio eſt quaſi pars ipſius Sacrificii.

11. Communio in Eccleſiis per 12. ſæcula vix extra Miſſarum ſolemnia populo diſtributa.

12. Rituale Romanum hanc diſciplinam expreſſit, uti & S. Carolus.

13. Retinetur in omnibus communis atibus Eccleſiaſticis.

14. Antiquitus præter communicantes requirebatur aſſiſtentia populi ut Miſſa diceretur publica.

15. Sæculo 9. invaluerunt Miſſæ privatae qua ſolitaria dicebantur, & in Monasteriis primò frequentate fuerunt.

16. Hæc à pluribus Synodis reprobatæ.

17. Miſſæ illæ dicebantur à ſolo Sacerdote nemine aſſiſtente aut miniſtrante.

18. Videtur Veteres voluiſſe ut plures aſſiſterent Miſſæ, & quare.

19. Duo Miniſtri etiam in Miſſis privatis aliquando requiſiti videntur.

20. Petrus Damiani ſolitarias Miſſas propugnavit.

21. Ex argumento Damiani conſequens videtur ſolo jure poſitivo Miniſtrum in Miſſa requiri.

22. Miſſæ ſolitariae hodie prohibita, & privatae hodie ſo frequentiores.

23. Antiqui Canonibus volumus adhiberi Clericum; quod & ſuſcepto requirere videtur.

24. Synodi Belgica id ipſum non obſcurè requirunt.

25. S. Carolus aperte requiſivit.

26. Voluit Clericum probatum.

27. Insuper requiſivit ut miniſtret in habitu Clericali & decenti; quod & alia Synodi requirunt.

28. Clericus Miſſa aſſiſtens non debet alius intendere.

29. Mulieribus vetitum Miſſa miniſtrare; vel ad altare accedere.

30. Indignum, quod Miſſa aſſiſtant pueri etiam immergeri ac peculantes.

31. Sanctitati ac dignitati Sacrificii hic uſus repugnat.

32. Sacrificium per huiusmodi pueros profanatur.

33. Uſus hic repugnat Synodo Tridentina.

34. S. Carolus voluit per Miniſtrum Miſſa incompoſitos moneri.

35. An conveniat Sacerdotem Miſſam celebrare cum Miniſtro immergeri & ſordido?

36. Non convenit ut ſimilis Miniſter ſuppleat in Miſſa vices populi.

37. Hic abuſus ſcandalizet Hereticos, & exiguum de Miſſæ Sacrificio ideam in Catholicis arguit.

38. In hoc abuſu pateſcit, quid poſſit mala conſuetudo.

39. Unde hic abuſus originem habeat; & quomodo etiam pueris mercenariam de Miſſa ideam imprimat.

40. Episcopo huic abuſui abolendo merito incumbunt.

I. Miſſa privata hodie communiter dicitur illa, quæ ſit ſine cantu & ſolemni pompa, à ſolo Sacerdote, uno alterove miniſtro Sacerdoti reſpondente & aſſiſtente; ſive in publico ſive privato loco fiat; ſive plures ſive pauci vel etiam nulli interſint, aut etiam communicent.

II. Miſſa verò ſolemnis prout huic privatæ opponitur, hodie vocatur omnis illa, quæ ſit cum cantu & aliquo ſaltem ſolemni ceremoniarum apparatu; tamen etiam pauci aſſiſtant, & nemo præter Sacerdotem celebrantem communicet.

Veteres verò, ut Miſſa diceretur ſolemnis ac publica